



FEKETE ÁRPÁD

A Sófalvi Illyés Lajos Általános Iskola története IV.

Kulcsszavak: *S. Illyés Lajos iskola; oktatáspolitikai; 1-es számú általános iskola, 1-10 osztályos iskola*

Az 1984-85-ös tanévben így alakultak az osztály- és tanulólétszámok: I. A-B: 74, II. A-B: 81, III. A-B: 76, IV. A-B: 67, V. A-B: 76, VI. A-B: 72, VII. A-B: 77, VIII. A-B: 41, IX. A-B: 37, X. - 37. I-VIII: 564, IX-X: 74. Összesen: 638. Ha megfigyeljük a IX. A-B és X. osztály létszámát mindenikben 37-37 tanuló van és mégis csak a IX-ben engedélyezték a párhuzamos osztályokat. Iskolánk történetében a 638-as létszám jelentette az eddigi rekordot. Ezt csak az 1987-88-as tanév osztálylétszáma haladta meg. Akkor is 17 osztály létezett.

Az 1985-86-os tanévben újból nem indul IX. osztály. Városunkból és a környező falvakból a tanulók inkább az elméleti, a szaklíceumi és a szakiskolai oktatás felé orientálódtak, ahol a tizedik osztály elvégzése után is biztosítottabb a továbbtanulási és szakképzési lehetőség. Ezt bizonyítja, hogy iskolánkban már csak kétszer, egy év kimaradással indul IX. osztály. Ebben a tanévben a X. osztály kivételével mindenik párhuzamos, két-két osztály létezik a következő tanuló létszámokkal: I. - 73, II. - 72, III. - 83, IV. - 74, V. - 65, VI. - 75, VII. - 71, VIII. - 77, X. - 33. Összesen I-VIII. - 590, X. - 33, I-VIII. és X. 623.

Az 1986-87-es tanévben is a IX. osztály kivételével mindenik párhuzamos. Osztálylétszámok: I. - 72, II. - 76, III. - 71, VI. - 85, V. - 75, VI. - 64, VII. - 75, VIII. - 71, IX. - 45, összesen I-VIII. - 589, IX. - 45, I-IX. - 634. Ilyen nagy létszámú osztályllyal nehéz volt dolgozni. Az iskola történetének oktatásra vonatkozó eddigi adatai közléséért a legfontosabb forrásanyagomra, az Iskolai Évkönyvre támaszkodtam, azonban a dokumentum betelt a továbbiakban az osztálynaplókat, az anyakönyveket és a jelenléti naplókat használtam az anyaggyűjtéshez.¹

Az 1987-88-as tanév adatainak közlésével azt szeretném igazolni, hogy a nagy létszámú osztályok mennyire gátolták az oktatás előrehaladását. Az iskola történetében ebben a tanévben volt a legtöbb osztályismétlő, a legtöbb kimaradt és eltávozott, szám szerint 9. Megfigyelhető, hogy az osztályok mindenikében 40 vagy

annál több tanuló volt. Az osztálylétszámok szerint a 17 osztály helyett, ha 25-ös átlagléttszámokkal számolunk, több párhuzamos osztály is alakulhatott volna. Íme, az osztálylétszámok: I. A: 37, I. B: 37, II. A: 36, II. B: 36, III. A-B: 39, IV. A-B: 36, V. A-B: 43, VI. A: 37, VI. B: 39, VII. A: 34, VII. A: 31, VIII. b: 37, VIII. - 37 X. - 41, Összesen: 597, X. 46, I-X. - 643. Ma különösen elgondolkodtató hogy lehetett ennyi tanulót 17 osztályba begyömészölni. Ha a fenti átlagos 25-ös létszámmal számolnánk 22 osztálynak kellett volna léteznie ebben a tanévben. De hát mindig fontosabb volt az államkasszát óvni, mint az oktatásra áldozni. Az 1988-89-es tanév se hozott kedvezményt a nagy létszámú osztályok kettéosztásának lehetőségében. Domokos Johanna fiatalon kinevezett tanítónő két tanulóval több, 39-elősszel kezdte a tanévet, mint Nyulas Judit az előző évben. Osztálylétszámok ebben a tanévben: I. A-B: 77, II. A-B: 72, III. A-B: 68, IV. A-B: 78, V. A-B: 72, VI. A-B: 85, VII. A-B: 76, VIII. A-B: 65, IX. - 37. Összesen: I-VIII. - 593. XI. - 37. Ha a megengedett 25-ös létszámmal lehetett volna dolgozni 25 osztálynak kellett volna működni ebben a tanévben, de csak 17 volt az engedélyezett. Ebben a tanévben érdekesnek tartom elemezni a számok tükrében a tanulókra vonatkozó adatokat, amelyek az oktatásban bekövetkezett válságra utalnak: a tanév folyamán iskolánkba jött 14, elment 14, javító vizsgára utasított 32, valamint 7 tanuló ismétlő maradt. Ez negatív rekord az iskola történetében. A IX. osztályra vonatkozó adatok a legszembetűnőbbek, amelyekből arra következtethetünk, hogy a szülők keresik gyermekeik számára a biztonságos jövőt, a továbbtanulási lehetőséget. 5 tanuló jött, 6 elment, 1 ismétlő maradt a tanévben.

Az 1989-90-es tanév is ugyanúgy indult, mint az eddigiek. Nagy létszámú osztályokkal kezdtünk. Érdekes megfigyelni, hogy a legkisebb létszámú osztály a II. A. volt 34 tanulóval, melynek tanítónője Szenkovics Mária román-magyar szakos tanárnő volt. Az I. A-B, II. B, III. A., IV. B., osztályok egyaránt 35-35 tanulóval az V. A. és a X. 36-al, a III. B., IV. A., VI. A., és VIII. A. 37-el, a VIII. B. 38-al, az V. B., VI. B., VII. A. 39 tanulóval indult. A tanulók összlétszáma 625 volt. A legrövidebb tanévben mindössze 1 tanuló maradt ismétlő. A megrendezett cirkusznak titulálható forradalom miatt a második évharmad egy hónapos késéssel kezdődött.²

Az 1983-84-es tanévtől látványosan folytatódik az őrségváltás a tanügyi testületben, melyet végig követhetünk, ezúttal egyelőre csak 1989-90-es tanévig. Mind a tanítók, mind a tanárok, akár az oktatómesterek névsorában, összetételében változások történtek. A régieket áthelyezéssel, kinevezéssel vagy megbízott óraadó tanerőkkel sikerült pótolni, helyettesíteni. Az I. B. osztályt Domokos Ilona, a IV. A-t Márton Erzsébet, a gyakorlatot Katona György és Domokos Attila, a földrajzot a VIII.-ban Kuti Ilona, a testnevelést az V. A-ban Kacsó Rozália tanítja, Sebe Zoltán a matematikát a VIII. B-ben és C-ben. A fizikát, az anyagismeretet, a technológiát, a mechanikát, a szilárdságtant, a géptant a IX.-ben oktatja, Nagy Erzsébet a

magyart, a kémiát, a földrajzot, a testnevelést és a politikai ismereteket tanítja. A következő tanévektől is új nevek jelennek meg a tanerők névsorában: Szász Ildikó, Gub Rozália, Kacsó Magdolna, Péterfi Károly, Orbán Sándor, Gulyás Ildikó, Gulácsi Ida, Hársan Monica, Kopacz Enikő Zsuzsánna, Zombori Melinda, Geréb Éva, Nyulas Judith, Márton Katalin, Nagy Klára, Mihály Blanka, Mátyus Melinda, Fazakas Ilona, Ivácson Anna, akik rövidebb- vagy hosszabb ideig tanítottak iskolánkban.

Iskolánk történetében az 1989-90-es tanévvel befejeződött egy közel két évtizedes időszak, többé nem tíz, hanem csak újból VIII. osztályos Általános Iskola lett a neve. Értékelve a IX-X osztályokban folyó oktató- nevelő tevékenységet, arra a következtetésre juthatunk, hogy az alap gyakorlati- és elméleti tantárgyakat tanító tanerők, Bodó Lajos, Sebe Zoltán és Orbán Sándor- annak ellenére, hogy katedráik mozaikszerűen 5-6 tantárgyból tevődtek össze, nehéz, de elismerésre méltó munkát végeztek, megfelelő szakmai- gyakorlati felkészültséget biztosítottak tanulóiknak, tanoncaiknak, inasaiknak.

Az 1989-90-es tanév befejezésével arra gondoltunk, hogy véget ért egy, az oktatásban megújulásra váró, eddig nem minden igényt teljesítő „világ”. Nem egészen így történt. Csak a szépre emlékezve a folytatásban a hátramaradt 22 év oktató-nevelő tevékenysége következik, amelyben főleg az intézmény eredményes munkája kerül értékelésre, terítékre. Nem hagyhatom figyelmen kívül azonban a „nemzet napszamosainak” panaszát, azt hogy a következő 22 esztendőben se élhetnek felszabadultan, mert ebben a több mint két évtizedes időszakban sem történt különös, szinte semmilyen tartalmi, esetleg csak strukturális változás. A tanügyi testület ma a szinte elviselhetetlen, megoldatlan, bürokratikus melléktevékenységre, a rengeteg irodai papírmunkára panaszkodik, de még ennél is sralmasabbnak véli, az ún. felvilágosult, a számítógép-függő tanulók viselkedésére vonatkozó „magánszabályok”, az iskolai rendszabályzatban létező paragrafusok fegyelemre vonatkozó előírásainak be nem tartását, elviselését, elkönnyvelését. A hön várt változás egyelőre csak az osztályok kötelező létszámának csökkentési lehetőségében jelentkezett, ugyanis 25 tanulóval is lehetett osztályt indítani. Így mindössze a II. A. és B. osztályokban volt 34-34 tanuló. Megfigyelhető, hogy a 3 harmadik osztály 68 tanulóval, A-B-C osztályokban is működhetek.

Az 1990-91-es tanév osztálylétszámai: I. A: 25, B: 26, II. A-B: 34, III. - 24, B: 26, C - 18, IV. A: 26, B: 25, C: 25, V. A-B-C: 25, VI. A-B-C: 25, VII. A-B-C: 27, VIII. A-B-C: 26, a 622 tanuló 22 osztályban járt. Érdekes összehasonlítani ezeket a számokat az 1983-84-es tanév osztály- és tanuló létszámaival. Akkor 627 tanuló 16 osztályban tanult. Ebben a tanévben 632 tanuló, 22 osztályban tanult. Ebben a tanévben 10 új tanerő érkezését köszönthette a tanügyi testület: Szabó Izabella, Pataki Katalin, Kádár Ágnes, Hajdu Imre, Józsa Ágnes, Kovács Rozália, Kacsó Rozália, Szenkovics Mária, Török Imre, Kacsó Magdolna.

Az 1991-92-es tanév 21 osztállyal indult. a tanulók hárombetűs jelzésű osztályokban a IV.- től a VIII.- ig, míg az I-III. csak párhuzamos A-B-vel jelzett osztályokban tanult. Osztálylétszámok: I. A-B: 56, II. A-B: 56, III. A-B: 64, IV. A-B-C: 67, V. A-B-C: 82, VI. A-B-C: 75, VII. A-B-C: 71, VIII. A-B-C: 75, I-IV. - 243, V-VIII. - 303, I-VIII. - 546. Az osztálylétszámokban eléggé látványos, az előző tanévhez viszonyított csökkenés (86 tanuló). Ebben a tanévben egy új tanerő érkezett, a földrajzszakos Pilbák Enikő Ildikó.

Az előző évben bekövetkezett változás rossz hatással volt a tanulók mozgásterettségére és a tanulás iránti motiválásukra. Elment 7 tanuló, jött 3, kimaradt 4, ismétlő 7. A tanulók „szabadelvűsége” a nem tanulásban, a pontatlanabb óralátogatásban, az iskolából való kimaradásokban, a fegyelem meglazulásában és az egyenruhának való hadüzenetben nyilvánult meg.

Az 1992-93-as tanévben folytatódott az osztályok számának csökkenése 21-ről 19-re. A szülők munkahelyének növekvő gondjaival az ideiglenes vagy végleges külföldre távozásával összefüggésben 12 tanuló távozott iskolánkban. Az ismétlő tanulók száma 7-ről 6-ra csökkent az előző évhez viszonyítva. A javítóvizsgára maradt 34 tanuló csak rontja a tanévi statisztikát. Osztálylétszámok: I. A-B: 56, II. A-B: 54, III. A-B: 57, IV. A-B: 67, V. A-B: 70, VI. A-B-C: 71, VII. A-B-C: 73, VIII. A-B-C: 68. Összesen: I-IV. - 234, V-VIII. - 282, I-VIII. - 516. A tantestületet új nevek egészítik ki: Geréb Éva, Németh Éva, Török Imre és Szilágyi Csaba.

Az 1993-94-es tanévben tovább folytatódik a tanulók létszámának és ebből következően az osztályok számának csökkenése is. A múlt évhez viszonyítva egy osztállyal és harminc tanulóval kevesebben jártak iskolába. A 18 osztályba 486 tanuló tanult, a következő megoszlásban: I-IV. - 213, az V-VIII. - 273, összesen 486. Az I. osztályt Dan Éva, a vallást Antal Sándor és Rózsa Gáspár tanítják, katedra kiegészítésként a biológiát pedig Márton Enikő. A tanév folyamán 11 tanuló távozott. Ebben a tanévben kerül sor az új igazgatónő kinevezésére, Kovács Rozália személyében.

Az 1994-95-ös tanévben már csak a nyolcadikok működnek három osztállyal. Érdekesnek vélem, hogy a tanév folyamán a 17 osztályból mindössze egy új tanuló érkezett, de 7 távozott más iskolába. Aránylag magas a pótvizsgázók száma: 38, ismétlő azonban csak 3. Új nevek jelennek meg a tanügyi testületben. A vallás-erkölcsi nevelést Mihály József és Sebesi Ildikó végzi, biológiát és földrajzot Bakó Csongor tanít, a gyakorlatot és a német nyelvet pedig Mándoki Márta oktatja. Új tanítónő Sebe Ágnes, iskolánk egykori tanulója a II. A. osztályt tanítja. Osztálylétszámok: I. A-B: 52, II. A-B: 50, III. A-B: 52, IV. - 51, megfigyelhető, hogy ennyire arányosak soha sem voltak az osztálylétszámok, mint ebben a tanévben a I-IV. osztályban. V. A-B: 57, VI. A-B: 62, VII. A-B: 63, VIII. A-B-C: 67. A csökkenő tendencia tovább tart. A múlt évhez képest 32 tanulóval van kevesebb iskolánkban.

Az 1995-96-os tanévben csökkent a tanulók mozgására, eltávozására vonatkozó számadatok mutatója. Mindössze három tanuló jött és ugyanannyi távozott. Érdekes azonban, hogy a javítóvizsgás tanulók száma az utóbbi időben majdnem azonos. Ebben a tanévben is akárcsak a következőben 35, viszont 11-re nőtt az ismétlők száma. Mindenik osztály párhuzamos. Csak két osztály működik 30-as létszám fölött a VIII. A. és VIII. B. Osztálylétszámok: I. A-B: 50, II. A-B: 58, III. A-B: 48, IV. A-B: 52, V. A-B: 49, VI. A-B: 53, VII. A-B: 62, VIII. A-B: 62, összesen: I-IV. - 208, V-VIII. - 226, I-VIII. - 434 Ebben a tanévben a fizikát Laczkó Katalin, a kémiát Józsa András, míg a földrajzot Nagy József Elek tanítja.

Az 1996-97-es tanévben egyetlen tanuló se érkezett más iskolából, azonban 7 távozott, viszont a javítóvizsgázók száma ugyanannyi (35). Különös, hogy 59 tanulóval engedélyezik három első osztály indulását, melyeket Szabó Izabella, Kovács Mária Magdolna és Gub Rozália tanítanak. A református tanulók valláseskölcsi nevelését Bacsoni Sándor lelkész végzi, a gyakorlatot Fekete Barnabás, a földrajzot Gáll Botond, míg a vegytant Márton Enikő tanítják. Osztálylétszámok: I. A-B-C: 59, II. A-B: 49, III. A-B: 55, IV. A-B: 48, V. A-B: 51, VI. AB: 49, VII. A-B: 53, VIII. A-B: 59. Összesen: I-IV. - 211, V-VIII. - 212, I-VIII. - 423.

Az 1997-98-as tanévben folytatódik a tanulólétszámok látványos csökkenése. A 17 osztályban mindössze 402 tanuló tanul a következő osztálylétszámokkal: I. A-B: 45, II. A-B-C: 58, III. A-B: 46, IV. A-B: 54, V. A-B: 50, VI. A-B: 49, VII. A-B: 46, VIII. A-B: 54, összesen: I-IV. - 203, V-VIII. - 199, I-VIII. - 402. Ebben a tanévben a katolikus hitoktatást Jánosi Gellért végzi, a fizika és kémia katedrára Megyes Kármén nyer kinevezést.

Az 1998-99-es tanév statisztikai adataiból kitűnik, hogy az iskola történetében talán ebben az évben volt a legkevesebb a létszámváltozás, mindössze két tanuló jött és csak egy távozott, a javítóvizsgára maradt tanulók száma is csökkent az előző közel 40-ről 19-re, ismétlő is maradt, két első osztályos. Az év elején beírt tanulók száma így alig változott. A tanévet két félévre osztották. Feltűnt, hogy a III. C. osztályban mindössze 14 tanuló van. Osztálylétszámok: I. A-B: 50, II. A-B: 45, III. A-B-C: 56, IV. A-B: 45, V.A-B: 58, VI. A-B: 48, VII. A-B: 49, VIII. A-B: 46, összesen: I-IV. - 196, V-VIII. - 201, I-VIII. - 397. Katedra kiegészítésként Németh János biológiát, Márton Béla magyart tanít. A fizika-kémia katedrára Arros Enikőt nevezik ki.

Az ezredforduló utolsó tanévére, az 1999-2000-re új osztálynaplók, a két félévre nyomtatottak jelennek meg.³ Ha nem is annyira látványosan, mint az előző tanévekben, de tovább folytatódik a tanulólétszámok csökkenése. Az I. A-B: 40, II. A-B: 48, III. A-B: 45, IV. A-B-C: 57, a V. A-B: 48, VI. A-B: 58, VII. A-B: 46, VIII. A-B: 49 tanuló van beírva, tanévközben 5 tanuló jött és 6 más iskolába távozott. Összlétszám: I-IV: 190, V-VIII: 201, I-VIII: 391. A III. B osztályt Todor Emese, a

magyar nyelvet Lukács Csaba, Nagy Dénes és Márton Béla tanítják, a református hitoktatást Kémenes Krisztina végzi, aki végleges kinevezést nyert.

A harmadik évezred első évében a 2000-2001-es tanévben a szovátai 1. számú Általános Iskolában 31 tanügyi káder tanított 22 tanár és 9 tanító megosztásban. Az iskola tanulói abban a kiváltságos helyzetben voltak, hogy a Peace Corps szervezet már harmadik éve lehetőséget biztosít az angol nyelv intenzív tanulására. Ezt az áldozatos munkát ebben a tanévben Laura Jemini végezte. A tanügyi területben az ezredévforduló évében már régebről is ismert vagy eddig ismeretlen nevekkal találkozunk: a katolikus valláseskölcsi nevelést Kovács Péter és Kozomos Lajos végzik, angolt tanít a III. C-ben Magyarósi Réka, informatikát Májai Árpád, biológiát Antal Éva, magyart Borbély Gyöngyi. Osztálylétszámok: I. A-B: 40, II. A-B: 38, III. A-B-C: 53, IV. A-B: 43, V. A-B: 54, VI. A-B: 50, VII. A-B: 58, VIII. A-B: 45. Összesen: I-IV. - 174 kilenc osztályban, V-VIII. - 207 nyolc osztályban. I-VIII. - 381 tanuló 17 osztályban. Ebben a tanévben 35 tanuló részesült ösztöndíjban, a következő megosztásban: 11 betegségi, 4 társadalmi, 20 alkalmi segély formában.

A 2001-2002-es tanévben az oktató- nevelő tevékenységhez szükséges feltételek fokozatosan javulnak. Az iskolában tanító tanerők mindegyike szakképesített, beosztásuknak megfelelő végzettséggel rendelkeznek. 5 tanerő ebben a tanévben kezdte az oktató-nevelő tevékenységet, 12 véglegesítő, 3 kettes, míg 10 egyes fokozati vizsgával rendelkezik. Ebben az évben nagyobb lehetőség nyílik tantárgyként tekinteni a tantervbe és órarendbe is kötelezően besorolni az opcionális-választható foglalkozásokat, amelynek kiválasztásában meghatározó lehet az oktató adottsága és a tanuló tehetsége. Így jelennek meg a nagyon változatos skálájú játékos-tehetségfejlesztő foglalkozások, körök: furulya, néptánc, népdal, ének, természetvédelem, színház, népi játszóházak, gyermekirodalom, block fleute szórakoztató angol játékok, sportjátékok, konfliktusmegoldó beszélgetések, szórakoztató matematika. Ez évben is tovább fokozódik a tanulólétszámok csökkenése, a hiányzások száma azonban nem. Feltűnt, hogy a VII. B-ben a 944 órából csak 620 igazolt. Ehhez hasonló az iskola történetében még nem volt. Osztálylétszámok: I. A-B: 42, II. A-B: 36, III. A-B: 36, IV. A-B-C: 53, V. A-B: 45, VI. A-B: 52, VII. A-B: 47, VIII. A-B: 57. Összesen: I-IV. - 167, V-VIII. - 201, I-VIII. - 368. Az I. A osztályt Adorján Ildikó, a technológiát és informatikát Májai Árpád, az angol nyelvet meg Bódi Julianna, Katona Réka és Mester Erzsébet tanították.

A 2002-2003-as tanév iskolánk eddigi történetében azzal az új statisztikai mutatóval jelentkezett, hogy a 70-es és 80-as évek tanuló létszámainak állandó növekedése után, ez az év volt a legkisebb eddigi osztálylétszámra vonatkozó arab számokkal kimutatható adat 345 tanulóval. Osztálylétszámok: I. A-B: 41, II. A-B: 42, III. A-B: 35, IV. A-B: 34, V. A-B: 52, VI. A-B: 44, VII. A-B: 54, VIII. A-B: 43. Összesen: I-IV: 152, V-VIII: 193, I-VIII: 345. A gyermeklétszám növelésében re-

ményt jelentettek a Bőjthe Csaba által alapított Szent József Gyerekotthon szovátai egységének lakói. A tanulók beiskolázása a sok eddigi eredményhez hasonlóan ebben a tanévben is száz százalékos volt. A törzstanerő testület mellett újabb tanítók és tanárok jövetele frissítette a tanügyi állományt. Ebben a tanévben a következők tanítottak: Hajdu Imre és Hajdu Ibolya tanítják a párhuzamos I. osztályokat, majd tovább viszik negyedik osztályig, a II. A-ban Fekete Edit kántortanítónő és Király Katalin, a III. A-ban Szabó Izabella, a III. B-ben Désy Enikő, a IV. A-ban Kádár Ágnes, a IV. B-ben Páll Ildikó, tanítanak. Az V. A-tól a VIII. B-ig (mindenik párhuzamos osztályban) a következők irányították az oktatói-nevelői tevékenységet: Orbán Mária, Mózes-Szilágyi Katalin, Gáll Botond, Kacsó Rozália, Fekete Edit, Mester Erzsébet, Szenkovics Mária és László Irma. Az informatikát végleges kinevezéssel Toós Csaba tanítja, a fizikát pedig Lakatos Mónika. Ebben a tanévben e sorok írója 49 éves munkakönyvbe beírt szolgálat után ebben az iskolában az 1962-63-as tanévben, egy évig, majd 1967-től 2003-ig, közben 7 évig iskolaigazgatóként, 37 éves szolgálat után nyugállományba vonult, anélkül azonban, hogy megszakította volna a kapcsolatot az anyaiskolával.

A 2003-2004-es tanévben az eddigiekhez mérten feltűnően nagy volt a tanulók „vándorlása”, kimaradása, eltávozása. 3 tanuló meghaladva osztálytársai életkorát a szülők kérésére kimaradt. 5 tanuló más iskolába távozott, viszont 11 jött az iskolánkba. A tanulók mozgására vonatkozó adatok azonban nem sértették meg az iskolai szabályzatot. Ezt igazolja az, hogy a hiányzások miatt sem a gyermekeségeket, sem az ösztöndíjakat nem kellett velük szembe megszüntetni, visszavonni. Ebben a tanévben sikerült optimálisan megvalósítani a tanulók részére a tej- kifli programot. Az iskola biztonságára a polgári őrség, csendőrség és a szolgálatos tanárok és tanulók vigyáztak. A tanév végén június 15-én a tanulók összlétszáma 365-re, a múlt évhez viszonyítva a 391-ről 26-al, tehát egy osztálynyival csökkent. Az iskola vezetősége ebben a tanévben 10 tanulónak az első osztályokból, 16-nak a II-IV.-ből, 35-nek az V-VIII.-ből biztosítottak iskolai tanfelszerelést. Osztálylétszámok: I. A-B: 52, II. A-B: 42, III. A-B: 45, IV. A-B: 35, V. A-B: 40, VI. A-B: 51, VII. A-B: 44, VIII. A-B: 53. Összesen: I-IV. - 174, V-VIII. - 188, I-VIII. - 362. Az I. A. osztályt új tanítónő Dénes Réka tanítja, az angol nyelvet Edward Eichler, a fizikát újból Józsa András, a történelmet Szilágyi Zsolt, míg a matematikát Kelemen János tanítja.⁴ Ahogy telik jelenünk és közeledünk bizonytalan jövőnk felé jobban érdekel a múltunk. Ezért a további adatközlésben századunk második évtizedének kezdetén inkább csak a számadatok tükrében igyekszem az utolsó évek tanulmányi eredményeit ismertetni, majd részletesebben fogom elemezni az oktató-nevelői tevékenységet.

A 2004-2005-ös tanév is hoz változásokat az iskola életében, elsősorban az osztályok létszámában és a tanerők összetételében, valamint bizonyos tantárgyak óra-

rend szerinti véglegesítésében. Ebben a tanévben a katolikus hitoktatást Madarász Attila és Kozomos Lajos végzik, a történelmet pedig címzetes kinevezéssel Dénes József tanítja, a magyar nyelvet Lőrinczi Kinga és Kovács Katalin oktatják, míg a román nyelvet a VII. B-ben sok év után az iskolában újra megjelenő Bärbulescu Sanda tanítja. A tanév folyamán 13 tanuló jött és 4 távozott. Osztály és tanuló létszámok: I. A-B: 39, II. A-B: 50, III. A-B: 43, IV. A-B: 43, V. A-B: 38, VI. A-B: 38, VII. A-B: 50, VIII. A-B: 43. Összesen: I-IV. - 175, V-VII. - 169, I-VIII. - 344.

A 2005-2006-os tanévet az iskola történetében névadó esztendőnek tekintjük, ugyanis 2006. június 15-én ünnepélyes évzárón a szovátai 1. számú Általános Iskola felvette a Felső-fürdő megalapítójának, Sófalvi Illyés Lajos-nak a nevét. A névadó ünnepség keretében e sorok írója a következőket mondta: *„Örvendek és elismerésnek tartom hogy a Szováta 1578-1989 c. könyv megíróinak ihletésére elfogadták a felettes szervek, kezdve az iskolaigazgatótól a városvezetőig, beleértve a megyei szaktestületet is, azt a javaslatunkat, hogy a szovátai Fő út 196/B szám alatt 1971-ben épült iskola felvegye a fürdőalapító, székesi származású birtokos, Sófalvi Illyés Lajos nevét. Mint ahogy az életrajzi adataiból kiderült a kinttartásaiban lankadatlan, a töretlen akaraterű, nagy értéket hagyatékoló, merész vállalkozó székegy megérdemli hogy iskolánk az Ő nevét viselje. Az iskola homlokzatán márványtáblába vésvé S. Illyés Lajos neve fémjelzi a múltat. Értékeinek elismerése jelül felteszem a kérdést a jelenlevő ünneplő közösségnek: Mit érne Szováta a Medve-tó nélkül? Fürdőtelepünk alkonya olyan gyorsan közeledhetne, mint az Alsótelepi Gérafürdőnek, amelynek emlékét már csak a géravíz és az emlékezés őrzi. In memoriam Gérafürdő. In memoriam Veress József. A névadással Illyés Lajos neve az emlékeket, a múltat idézi. Az Alsó- és Felsőtelep szelleméhez méltó nevet vesz fel az iskola. Az emléktáblát, mely a múltat idézi látja a Mezőhavas, a Bekecs, a Rostád, a Zoltán-tető, s szövegét olvassa a hagyománytisztelő atyafi s a jövőben élő utód... és következtessen, hogy múltunk volt, jelenünk még van, s a jövőben reménykedünk. A mai felemelő ünnep alkalmával mint nyugdíjas meghívott és ünnepi beszédet mondó, az iskolánál 49 éves régiségemből 37 évet eltöltött történelemtanár, elhunyt tanulóinkra és kollegáinkra kegyelettel emlékezem és az iskolaközösségnek, valamint a mostani munkájukat becsülettel végző, továbbra is a nemzet napszámosságainak tartott, odaadással dolgozó mentorai előtt tisztelgek.”⁵*

A tanévzáró és névadó ünnepség hangulatát az esőcseppeket szóró sötét felhő és a „nem felhőtlen” statisztika bizonyos mértékben negatívan befolyásolta, csak 348 tanulója volt az iskolának, 2 tanuló elment, 6 jött, 18 javítóvizsgára maradt és 5 ismétlő is volt. Ebben a tanévben a következő tanerők tanítottak: Májai Mária Magdolna, Nagy Anna Melinda, Kádár Ágnes, Dénes Réka, Kovács Katalin Éva, Páll Ildikó, Hajdu Ibolya, Hajdu Imre, Józsa András, Kacsó Rozália, Mester Erzsébet, Dénes József, Gáll Botond, Szenkovics Mária, Orbán Mária, Kelemen János,

Tőkés Brigitta, Molnár Éva, Kovács Rozália. Osztálylétszámok: I. A-B: 45, II. A-B: 37, III. A-B: 48, IV. A-B: 41, V. A-B: 50, VI. A-B: 38, VII. A-B: 39, VIII. A-B: 50. Összesen: I-IV: 171, V-VIII: 177, I-VIII: 348.

Az iskola homlokzatára a Bocskay Vince szobrászművész által tervezett, Fülöp Sándor kőfaragó által kivitelezett, s a Kovács Rozália igazgató és Józsa András közbenjárására rögzített, Balázs Ibolya anyagi támogatásával elkészült, új névvel ellátott, friss márványtáblájú intézmény várta a 2006-2007-es tanévben a tanulókat. Az egykori fürdőtelepi I-IV. osztályos elemi, később hét és nyolc, majd tíz osztályos I. Számú Általános Iskola nevet felvevő intézmény utódai ma büszkén viselik az S. Illyés Lajos névvel fémjelzett iskolanevet. Ebben a tanévben az iskolából egyetlen tanuló sem távozott, javítóvizsgára is mindössze kilencen maradtak, melyből szeptemberben hárman nem léphettek magasabb osztályba. A tanügyi testületben is, mint az utóbbi évek mindenikében történtek változások. A III. B. osztályt Bíró Éva Katalin, a román nyelvet Balogh Annamária, a történelmet Nagy Sándor tanították. Állandósult a párhuzamos osztályok száma. Minden évben ezután 16 osztály létezett. Az osztálylétszámok a következőképpen alakultak: I. A-B: 43, II. A-B: 46, III. A-B: 37, IV. A-B: 48, V. A-B: 43, VI. A-B: 45, VII. A-B: 37, VIII. A-B: 39. Összesen: I-IV: 174, V-VIII: 164, I-VIII: 338.

A 2007-2008-as tanévben iskolánkból nem távozott el egyetlen tanuló sem, haton azonban érkeztek, és a 15 javítóvizsgára utasított tanulókból kettő ismétlődő maradt. Kertész Ildikó személyében új névvel találkozunk, aki az I. osztályt, Bartha Zsolt Gábor a testnevelést tanítja, a vallásórát Joó Szilárd tartja, a történelmet Hadnagy Kinga, a technológiai ismereteket pedig Németh Balázs oktatja. Tanulólétszámok osztályonként: I. A-B: 46, II. A-B: 45, III. A-B: 46, IV. A-B: 34, V. A-B: 48, VI. A-B: 43, VII. A-B: 45, VIII. A-B: 37. Összesen: I-IV: 168, V-VIII: 173, I-VIII: 339.

A 2008-2009-es tanév a már megszokott két-két párhuzamos osztállyal, azaz tizenhatal indult. Annak ellenére, hogy 15-en pótvizsgáztak, egyetlen tanuló sem kellett osztályt ismételnie. A tanév folyamán 3 tanuló távozott. A tantestületben azonban történtek változások, 4 tanár érkezett: Szávuj Zsuzsanna angolt, Ráduly Zoltán történelmet, Cseresznyés Eszter technológiai ismeret, Dan Mihaela pedig román nyelvet tanított. Visszatért a magyar nyelv katedrára Szilágyi-Mózes Katalin. Osztálylétszámok: I. A-B: 50, II. A-B: 41, III. A-B: 45, IV. A-B: 46, V. A-B: 37, VI. A-B: 49, VII. A-B: 45, VIII. A-B: 41. Összesen: I-IV: 182, V-VIII: 172, I-VIII: 354. A statisztikai adatok bizonyossága szerint nőtt a tanulólétszám tizenötöt.

A 2009-2010-es tanév statisztikai adataiból pozitív következtetésként értékelhető, hogy a tanév folyamán csak egy tanuló távozott és kettő érkezett, tíz pótvizsgázott és csak egy maradt ismétlődő. A tanügyi testületben azonban tovább folytatódik a régebbiek távozása és újjak érkezése. Az V-VIII. osztályokban tanító új tanárok

száma: 6. Az angol nyelvet tanítja Bódi Juliannán kívül Ördögh Ildikó, informatikát Fazakas Péter, a román nyelvet Székely Mária és Simedru Cristinel, a történelmet Mezei Lehel, a magyar nyelvet pedig Bartha Dalma. Osztálylétszámok: I. A-B: 44, II. A-B: 50, III. A-B: 38, IV. A-B: 43, V. A-B: 48, VI. A-B: 37, VII. A-B: 44, VIII. A-B: 45. Összesen: I-IV. - 175, V-VIII. - 174, I-VIII. - 349.

A 2010-2011-es tanévvel a jelenlegi előtt az utolsóhoz érkeztünk. Akkor, amikor a mostani S. Illyés Lajos 8 osztályos általános iskola épületének elődjében a Kis-Küküllő vármegyei főispán és a székelyföldi kormánybiztos Sándor János által helyi kőművesek és ácsok elmúlt századunk elején épített villája 1956-ban oktatási intézménnyé vált, senki se merete volna azt álmodni, hogy az akkori anyaiskola utódja háromnegyed emberöltő év után felveheti a Felsőfürdőt alapító székely ember nevét, hisz a nehéz kommunista éveket átélte hagyománytiszteltet nélküli rendszer erre nem adott volna lehetőséget. Tisztelegnünk kell e kultúrsikernek, nagy vívmánynak elkönyvelnünk a lehetőséget. Nemcsak az új névnek, hanem a tanulmányi sikereknek is örvendhetünk. Nézzük azonban az utolsó előtti tanév statisztikai adatait az osztálylétszámokra és tanulmányi eredményekre vonatkozóan: I. A-B: 46, II. A-B: 45, III. A-B: 47, IV. A-B: 38, V. A-B: 50, VI. A-B: 46, VII. A-B: 38, VIII. A-B: 41. Összesen: I-IV. - 176, V-VIII. - 175, I-VIII. - 351. A tanulólétszám az előző évéhez viszonyítva kettővel gyarapodott: négy tanuló jött, kettő eltávozott, egy elhunyt, kettő pedig kimaradt, kettő osztályismétlődő maradt. Az a valóság, hogy az utolsó év statisztikai adatai nem hízogatók, ennek ellenére állítom, hogy iskolánk múltjának öt és fél évtizedes plusz egy éves története során nevelőközösségünk szinte minden tagja a Bibliából eredő ígét közzérthető értelmezésben magáévá tette és életpályája során tanulóik érdekében megvalósította, szolgálta, gyakorlatba ültette: aki ősszel vagy tavasszal jól vetett, az a nyár és kora ősz folyamán jól is arat. A 2010-2011-12-es tanév tanerői az immár egyesített S. Illyés Lajos Iskolaközpontban a következők: Hajdu Imre, Hajdu Ibolya, Kovács Katalin, Kozmos Lajos, Májai Mária Magdolna, Király Katalin, Sztás Ágnes, Szopos Enikő, Nagy Kinga Margit, Páll Ildikó, Bódi Julianna, Toós Csaba, Szilágyi-Mózes Katalin, Fülöp Krisztina, Kacsó Rozália, Székely Mária, Gáll Botond, Kelemen János, Németh Erzsébet, Simedru Cristinel, Antal Noémi, Csatlós Csilla Edith, Angi Noémi, Kiss Ibolya Enikő, Galambfalvi Orsolya, Sztás Lukács Izabella, Weisz Cristian, László Kármén, Nyíri Enikő, Szilágyi Zsolt, Bartha Zsolt Gábor, Bartha Dalma, Bocskay Vince, Antal Noémi, Kacsó László, Kovács Rozália igazgató és Bodó Lajos aligazgató.⁶

Jegyzetek

1. Sófalvi Illyés Lajos Általános Iskola Irattára (továbbiakban: SILÁIL): *Cartea Școlii 1986-87.*
2. Az 1987-88-as tanévtől 2001-es tanévig csak az Osztálynaplók álltak rendelkezésemre.

3. SILÁIL: *Catalogul Claselor I-VIII. pe anul școlar 1999-2011.*

4. A 2000-2001-es tanévtől a 2003-2004-ig az Osztálynaplókön kívül nagy segítségemre voltak Kovács Rozália igazgatónő jelentései a tanévekről.

5. Az iskola névadó ünnepségén Fekete Árpád nyugalmazott történelemtanár elhangzott beszéde 2006. június 15-én. Megjegyzem, hogy az iskola, a Felső Fürdőtelep főalapítójának nevét az S. Illyés Lajos elnevezést jó lenne teljességében használni, nem csak S-el jelölni a mindennapi közbeszédben. Jegyezze meg mindenki, hogy a tanintézmény neve: Sófalvi Illyés Lajos Általános Iskola, Szováta.

6. SILÁIL: *Tabel Nominal al Cadrelor Didactice a „Școlii Generale S. Illyés Lajos” Sovata.*



MOLDOVAI PÉTER ATTILA

Fülöp Ferenc lelkipásztor életrajza

(Forrásközlés)

Fülöp Ferenc református lelkipásztor 1903-ban született Parajdon. Tanulmányait Marosvásárhelyen, Kolozsváron és Utrechtben végezte. 1929-ben választják meg lelkipásztornak Erdőszentgyörgyre, ahol egyházi teendői mellett politikai és irodalmi szerepet is vállalt. Saját kezűleg írt életrajzából (1943), melyet a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Levéltárban őriznek, nem csak azt tudhatjuk meg, hogy melyek voltak életének fontosabb mozzanatai, de arról is értesülhetünk, hogy milyen körülmények között zajlott le a Székely Sóvidék elfoglalása a Román hadsereg által, hogy milyen nehézségekkel kellett szembenéznie a magyar egyházaknak, értelmiségnek és az egyszerű embereknek egyaránt a két világháború között.

*Erdélyi Református Egyházkerület
Bekecsaljai Egyházmegye
Erdőszentgyörgy Egyházközség
Maros Torda vármegye
Fülöp Ferenc lelkipásztor életrajza.*

Születtem 1903. április 1-én, Parajdon.

Szüleim: Fülöp György földműves és Illyés Teréz. Hét testvér közül 3-an élünk. Két testvérem Parajdon földműves. Egyet a székely virtus kívánt áldozatul, mert az 1936. évben Parajdon rendezett Református Nőszövetségi bálon Ambrus György ottani lakos késsel agyonszúrt. Szüleim azóta állandó szomorúságban élnek. A népiskola hat osztályát végeztem otthon és 1915. október 3. – 1923. július 12. között végeztem a Marosvásárhelyi Református Kollégiumban az I-VIII gimnáziumot, ugyan ott 1923. július 12 én tettem érettségi vizsgát általános „jó” eredménnyel. Édesapám 1914. augusztus 2 – 1918. július 20-ig volt katona a világháborúban Oroszországban. Az 1916. évi román betörés alkalmával nem tudtunk menekülni, mert József nevű öcsém akkor volt 7 hónapos. Így a románok nagyon megkínóztak volt. Amikor vonultak vissza, Parajdon 37 civil embert lőttek agyon, akiknek nagy része öregasszony és gyerek volt.

Három napi fogságunk idején a téglagyár udvarán mi ástuk meg kényszerítésre egy parajdi embernek a sírját, ahová az elfogott gyermek-és asszonyosereg szeme láttára lőtték bele egy másik süketnémával együtt. A Kollégiumnak mindvégig általános jeles tanulója voltam, amiért már az első osztálytól kezdve ingyenességet élveztem.